

 <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1795>

Citation: Akay, D. & Yılmaz, G. (2020). Edirne ilinde solunum sistemi hastalıklarında kullanılan tıbbi bitkiler ile ilgili yapılan anket çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(51), 663-678.

Duygu AKAY

Trakya Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Edirne / TÜRKİYE,

Doç. Dr. Gülden YILMAZ (Corresponding author)

Trakya Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Edirne / TÜRKİYE, 0000-0002-9610-5311

EDİRNE İLİNDE SOLUNUM SİSTEMİ HASTALIKLARINDA KULLANILAN TIBBİ BİTKİLER İLE İLGİLİ YAPILAN ANKET ÇALIŞMASI¹

ÖZET

Bu çalışmada, Edirne çevresinde solunum sistemi hastalıklarından grip, soğuk algınlığı, nezle, bronşit, sinüzit, astım, nefes darlığı için halk ilacı olarak kullanılan tıbbi bitkiler araştırılmıştır. Çalışmada ayrıca Edirne ili ve ilçeleri olmak üzere toplamda 384 kişiye anket uygulaması yapılmıştır. Ankete katılan kişilerin; sosyo-demografik özellikleri, hangi hastalık için hangi bitkiyi kimden öğrenerek uyguladıkları ve bu tedaviden fayda görme durumları tespit edilmiştir. Anket sonuçları karşılaştırmalı tablolar halinde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Edirne, solunum sistemi hastalığı, anket, tıbbi bitki

A SURVEY ABOUT MEDICINAL PLANTS USING FOR RESPIRATORY SYSTEM DISEASES IN EDİRNE

ABSTRACT

In this study, medicinal plants used as folk medicine in the vicinity of Edirne for respiratory system diseases such as cold, bronchitis, sinusitis, asthma, shortness of breath have been investigated. A total of 384 people were surveyed in Edirne province and districts. Socio-demographic characteristics, which plant and how they used the plant for which disease, from whom they learned the herbal application methods, and their benefits from this treatment were determined from the people surveyed. The results of the survey are given as comparative tables.

Key Words: Edirne, respiratory system disease, survey, medicinal plant

1. GİRİŞ

Bitkisel tedavinin bir adı da fitoterapi olarak tanımlanmaktadır. Fitoterapi kelimesi bitkisel şifa ismiyle de bilinmekte olup; (1870-1953) yılları arasında yaşamış olan Fransız bir hekim tarafından yaptığı çalışmalar sonucunda literatüre girmiştir. Birçok tıbbi bitkinin bulunmasında ve çeşitli uygulama yöntemlerinin geliştirilmesinde sınırsız katkısı olan Henri Lenclerc'in La Presce Medical adlı tıp dergisinde kullanıldığı ortaya çıkmaktadır (Topuz, 2010).

Eski çağlardan itibaren insanlar, mevcut hastalıkları tedavi etmek için bitkilerin etkili olacağına inanmakla beraber günümüze kadar uyguladıkları yöntemlerle bu beklentinin doğru olduğunu kanıtladıkları görülmektedir. Fitoterapi, eczacılık alanının farmakoloji bilim dalı tarafından ele alınmakta olup botanik bilim dalının da ortak alanı olarak kabul edilmektedir. Geçmişteki fitoterapi uygulamalarında bitkiler bütün olarak değerlendirildikleri halde günümüzde, bu bitkilerin tamamı değil de sadece yararlı olduğu düşünülen kısımları etkin tedaviyi sağlayabilmek amacıyla kullanılmıştır. Geçtiğimiz yıllar açısından değerlendirildiğinde; şifalı bitkilerin sadece uçucu yağından faydalanmak için toplanan bitkinin kaynatılıp, süzülüp elde edilen karışım tüketilirken, günümüzde ise aynı bitkinin uçucu yağ ekstresi elde edilerek çeşitli tedavi yöntemleri için uygulanmaktadır. Bu durum teknolojik makinelerin da kullanılma oranıyla yakın ilişki içinde olmaktadır. Gelişen makinelerin eleme özelliğinden faydalanılarak bitkinin zararlı ve gereksiz olan kısımlarının kullanılmamasını sağlamaktadır (Topuz, 2007).

¹ Bu çalışma, Duygu Akay'ın "Edirne İlinde Solunum Sistemi Hastalıklarında Halk İlacı Olarak Kullanılan Tıbbi Bitkiler" isimli Yüksek Lisans Tezinin bir kısmından oluşturulmuştur.

Bitkiden yağ extresi elde etme yönteminin bir diğer ifadeyle sağaltım ile ilgili ilk bilgi M.Ö. 3000'lere kadar dayanmaktadır. Bu yöntemin Mezopotamya bölgesinde yerleşmiş olan bazı toplumlarda daha da önemli hale geldikleri görülmüştür. Özellikle Çin ve Hint toplumlarının yaptığı araştırmalar incelendiğinde bitkisel yöntemlerden çok etkilendikleri ve toplumun bunu benimsediği görülmektedir. Ayrıca tıp dediğimizde ilk akla gelen Hipokrat, çalışmasında şifalı bitkilerin oldukça etkili olduğundan bahsetmiştir (Maranki, 2016).

Son yıllarda kimya ve biyokimya alanında bitkiler üzerinde yapılan incelemelerin artmasıyla ilaç yapımında bitkilerden daha çok yararlanma imkanı da artmıştır. Özellikle farmakoloji ve toksikoloji alanlarında bitkilere yönelik ilgi arttıkça, kullanılan ilaçların da bir bölümünün içeriğinde bu çalışmalardan sonra ortaya çıkan bulgulardan elde edilen maddeler vardır (Sarışen & Çalışkan, 2005).

Asırlardır baharat ya da gıda olarak ilaç veya şifa sağlamak amacıyla tıbbi ve aromatik bitkiler kullanılmaktadır. Özellikle kimyon, haşhaş, anason gibi bitkilerin geçmişi tarih öncesine dayanmaktadır. 20. yüzyılın başlarında toplumun doğal ürünlere olan ilgisinin artması üretilen ilaçların da bitkisel kaynaklı olmasına neden olmuştur (Bayram vd., 2010). Doğal ürünlere olan ilginin artması, sadece ilaç sektörünü etkilememiştir. Bunun yanında toplumlara göre kullanılma şekillerini etkilemekte ve o topluma özgü gelenek ve kültürü de oluşturmaktadır (Acıbuca & Boston Budak, 2018).

Türkiye; etrafının denizlerle çevrili olmasından ve dört iklimin de yaşandığı bir ülke olması sonucu bitki örtüsünün zengin olmasına neden olmaktadır. Basit gibi görünen bu durumu, yetişen bitkileri sayısının ve çeşitliliğinin diğer ülkelerden farklı olmasına neden olmaktadır. Özellikle iklim değişikliğinin en çok olduğu bölgeler olan; Ege, Marmara, Akdeniz, Doğu Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden çeşitli bitkiler toplanmaktadır. Bu bölgelerden toplanan bitkilerde; adaçayı, biberiye, kuşburnu, ıhlamur ve defne ilk sırayı almaktadır. Tıbbi ve aromatik bitkilerde sürdürülebilir üretim ve pazar potansiyelini yeterince değerlendirmek için bu ürünlerin istenen miktar ve kalitede olması gerekmektedir Aynı zamanda da üretim ve pazar ilişkisi iyi değerlendirilmelidir. Buna yönelik Türkiye'de tarımsal çalışmalara daha fazla önem verilmiş ve çeşitli bitkilerin üretimi devlet tarafından desteklenmektedir (Arslan vd., 2015). Doğal zenginliğin devamının sağlanması, gen kaynaklarının korunması, günümüzde ve gelecekte karşılaşılabilecek sorunların oluşumunu önlemeye yöneliktir. Çoğunlukla doğadan toplanan bitkilerin kültüre alınması ile o bitki türünün neslinin kaybolmasını engellenmiş olup ve korunması sağlanmış olmaktadır. Özellikle ekonomik değeri oldukça yüksek olan bitki türleri yetiştiği ülkenin ekonomisine olumlu katkı sağlamaktadırlar.

Geçmiş yıllardan günümüze kadar halk ilacı olarak kullanılan tıbbi bitkilerle ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bunlardan bazılarını örnek olarak dünyada tıbbi bitkilerle ilgili son yıllarda yapılan çalışmalarda Neves, Matos, Mountinho, Queiroz ve Gomes (2009) Portekiz'in kuzey bölgesindeki tıbbi bitkiler üzerinde etnofarmakolojik çalışmalar, Naghibi, Mosaddegh, Motamed ve Ghorbani (2005) İran'da Lamiaceae familyasına ait tıbbi bitkilerle ilgili araştırmalar yapmıştır. Tesfahuneygn ve Gebreegziabher (2019) Etiyopya'da kullanılan tıbbi bitkiler üzerinde, Buwa-Komoren, Mayekiso, Mhinana ve Adeniran (2019) ise Güney Afrika'da halk ilacı olarak kullanılan tıbbi bitkilerle ilgili etnobotanikal çalışmalar yapmıştır.

Türkiye'de halk ilacı olarak kullanılan tıbbi bitkiler üzerindeki çalışmalar incelendiğinde; Genç Ecevit ve Özhatay'ın (2006) İstanbul'un Avrupa yakasındaki Çatalca tıbbi bitkilerini, Melikoğlu, Kurtoğlu ve Kültür (2015) yılında astım tedavisinde kullanılan bitkileri, Bulut (2011)'un Silivri'nin tıbbi bitkilerini, Sarı, Oğuz, Bilgiç, Tort, Güvensen ve Şenol (2010)'un Ege ve Güney Marmara bölgelerinde halk ilacı olarak kullanılan bitkileri, Tuzlacı, Alparslan İşbilen ve Bulut (2010)'un Edirne'ye bağlı Lalapaşa ilçesinin tıbbi bitkilerini, Yeşilyurt, Şimşek, Tuncel, Akaydın ve Yeşilada (2017)'nin Marmara Bölgesi'nin bazı yerleşim merkezlerinde halk ilacı olarak kullanılan bitkileri, Güneş (2017)'in Edirne'ye bağlı Uzunköprü ilçesindeki tıbbi bitkileri ve yine Güneş (2018)'in Edirne'nin İpsala ilçesinde halk ilacı olarak kullanılan bitkileri araştırdığı gözlenmiştir.

İçinde bulunduğumuz zaman dilimine kadar yapılmış tıbbi bitkilerle ilgili yayınlar incelendiğinde; Edirne'de solunum sistemi hastalıklarında kullanılan tıbbi bitkilerle ilgili ayrıcalıklı olarak bir anket çalışmasının yapılmadığı görülmüştür. Edirne'de solunum sistemi hastalıklarından astım, bronşit, sinüzit, nezle, grip, soğuk algınlığı rahatsızlıklardan hasta olan kişi sayısının fazla olmuş olması ve halkın daha çok bu hastalıklarda halk ilacı olarak tıbbi bitki kullanımını tercih etmesi, bizi özellikle Edirne'de halk ilacı olarak kullanılan tıbbi bitkiler üzerinde çalışmaya sevk etmiştir.

Edirne ilinde tıbbi bitkilerle ilgili araştırmalar olsa da halk arasında kapsamlı bir anket çalışması yapılmadığı anlaşıldığından; bu çalışma ile ilk defa anket yapılarak halkın solunum sistemi hastalıklarında hangi tıbbi bitkileri, nasıl ve kimlerden tavsiye olarak kullandıkları tespit edilmesi hedeflenmiştir

Bu sebeple; Edirne il ve ilçelerinden toplam 384 kişi'ye anket yapılarak solunum sistemi hastalıklarında en çok hangi bitkileri, hangi hastalıkta, kimin tavsiyesi ile kullandıkları da tespit edilerek veri analizleri ile de değerlendirilip yorumlanması amaçlanmıştır.

2. MATERYAL ve METOD

2.1. Araştırma Metodolojisi

Bu bölümde araştırmanı amacı ve önemi, araştırmanın evreni ve örneklemini, araştırmanın yöntemi ve veri toplama araçlarına yer verilmiştir

2.1.1. Araştırmanın Amacı ve nemi

Geçmişten günümüze kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde solunum sistemi hastalıklarında tıbbi tedavinin yanında bitkisel tedavilerin de tercih edildiği görülmektedir. Tıbbi bitkiler diğer hastalıklara kıyasla daha çok solunum sistemi hastalıklarında halk ilacı olarak kullanılmaktadır. Halk ilacı olarak kullanılan bitkisel tedaviler incelendiğinde; atalardan öğrenme, deneme yanılma yöntemi, merak, çevrenin tavsiyesi, doktor nerisi gibi faktörlerin etkili olduğu gözlenmiştir. Buradan yola çıkılarak yapılan çalışma kapsamında; en çok görülen solunum sistemi hastalıklarından altı tanesi olan astım, bronşit, grip, nezle, soğuk algınlığı, sinüzit hastalıkları için Edirne ili ve ilçelerinde halk ilacı olarak kullanılan bitkiler yapılan anketler sonucunda değerlendirilmiştir.

Bireysel düzeyde yapılan bu araştırmanın bireylerin halk ilacı konusunda bilinçlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılacak olan çalışmanın amacı, Edirne ili ve ilçelerinde yaşamakta olan bireylerin belirtilen solunum sistemi hastalıklarında halk ilacı olarak kullandığı bitkilerin tespit edilmesidir.

Literatürdeki alışmalar incelendiğinde halk ilacı olarak kullanılan bitkilerden solunum sistemi hastalıklarında kullanılan bitkilerin yaygın olarak araştırılmadığı görülmektedir. Bu nedenle solunum sistemi hastalıklarında kullanılan tıbbi bitkilerin incelenmesi; bu çalışmanın literatür açısından kayda değer önem taşıdığını göstermektedir.

2.1.2. Evren ve rnekleme

Araştırmanın evrenini, T.C. Edirne Valiliği İl Sağlık Müdürlüğünden alınan 2017 verilerine göre bu il ve ilçelerde toplam 336.510 solunum sistemi hastalığı tanısı konulan kişi oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TUİK], 2017). Araştırma halk pazarlarında bulunan ve sağlık kurumlarına başvuran bireylerden izin alınarak yapılmıştır. Belirlenen evrenden örnekleme olarak, belirtilen solunum sistemi hastalıklarından (astım, bronşit, nezle, soğuk algınlığı, sinüzit ve nefes darlığı), bir veya daha fazlasına yakalanan 384 kişiye ulaşmak hedeflenmiştir. Hedeflenen 384 kişiye ulaşılmıştır.

2.1.3. Araştırma Yöntemi ve Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. Bu anket yöntemi tek bölümden oluşmaktadır. Yapılan ankette; ankete katılan bireylerin, sosyo-demografik özellikleri, hangi hastalık için hangi bitkiyi kullandığı ve bu bitkisel yöntemleri kimlerden tavsiye aldığı ve bitkisel yöntemin etkinlik düzeyi verilen cevaplara göre belirlenmiştir.

Araştırmada nicel yöntemlerden uyarlanmış anket kullanılmıştır. Kullanılan lekler, literatürdeki benzer modelde yapılan çalışmalar taranarak alanda en yaygın kullanılan sorular seçilmiş ve araştırmacı anketleri örnekleme üzerinde bizzat uygulayarak veriler toplanmıştır. Anketlerde Frekans analizi ve Anova testi yapılmıştır. Bulgular bir istatistik paket programı (SPSS 22) yardımı ile değerlendirilmiştir (Tablo 1-13).

3. SONUÇLAR ve TARTIşMA

Ankete katılan bireylerin sosyodemografik zellikleri Tablo1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ankete Katılan Bireylerin Sosyodemografik Özellikleri

		Frekans (N)	(%)
Cinsiyet	Kadın	169	44
	Erkek	215	56
Yaş Grubu	18-25	75	19,5
	26-40	154	40,1
	41-65	155	40,4
Eğitim Durumu	Okur Yazar Degil	22	5,7
	İlkokul	41	10,7
	Ortaokul	41	10,7
	Lise	120	31,3
	Lisans	129	33,6
	Lisans Üstü	31	8,1
Yaşanan Yer	Edirne	168	43,8
	Havsa	19	4,9
	Uzunköprü	59	15,4
	Keşan	73	19,0
	Süloğlu	8	2,1
	Lalapaşa	7	1,8
	Meriç	14	3,6
	Enez	10	2,6
	İpsala	26	6,8
Hastalık Grupları	Grip	161	41,9
	Soğuk Algınlığı	164	42,7
	Nefes Darlığı	110	28,6
	Nezle	143	37,2
	Sinüzit	55	14,3
	Bronşit	140	36,5
	Astım	131	34,1

Ankete katılan bireylerin bitkileri temin ettiği yerler incelendiğinde çıkan araştırma sonuçlarına göre; bireyler kullandıkları bitkilerin %34,8'ini kendileri yetiştirmekte, %33,8'ini pazardan, %30,2'sini aktardan temin etmektedirler. Bu sonuçla bölgede yetiştirilme imkanı olan bitkilerin bireyler tarafından yetiştirilirken bölgeye ait olmayan bitkilerin pazardan ya da aktardan temin edildiği görülmektedir.

Ankete katılan bireylerin bitkisel tedavi yöntemlerini öğrenme yolları incelendiğinde çıkan sonuçlara bakıldığında;

Tablo 2 ve 3'e göre:

Edirne ili ve ilçelerine göre bitkisel tedavi yöntemlerinden aile büyüklerinden öğrenme tablosu incelendiğinde; Edirne'de yaşayan kişilerin %43,1'i bronşitte, %44,6'sı astımda, %50'si nezlede, %34,5'i sinüzitte, %47,7'si nefes darlığında, %51,3'ü soğuk algınlığında, %45'i gripde kullandıkları yöntemleri aile büyüklerinden öğrenmişlerdir. Bu tablodaki veriler toplam tablosuyla karşılaştırıldığında Edirne de bronşit hastalığına sahip kişi sayısı Edirne de anket yapılan 384 kişinin %40'ı bronşit hastalığına sahip olmakla beraber; bu oranın da %43,1'i uyguladıkları yöntemleri, aile büyüklerinden öğrendiklerini belirtmişlerdir (Tablo 2; 3), (Tablo 12;13).

Havsa'da yaşamakta olan bireylerin; %10 grip hastalıklarında, %6,9 sinüzitte, %3,1 astımda uyguladıkları yöntemleri aile büyüklerinden öğrendiklerini belirtmişlerdir. Uzunköprü'de %18,9'unun bronşit, astım, nefes darlığında kullandıkları yöntemi aile büyüklerinden öğrenmediklerini belirtmişlerdir. Keşan 'da %26,2'sinin bronşit için, %21,3'ünün grip, %21,5'unun astım, %17,5'unun soğuk algınlığı, %18,2'sinin nefes darlığı, %18,6'sının nezle, %17,2'sinin sinüzitte kullandıkları bitkisel yöntemleri aile büyüklerinden öğrendiklerini belirtmişlerdir (Tablo 2; 3), (Tablo 12;13).

Süloğlu'nda en fazla %4,5 oranıyla nefes darlığında en az %1,5 oranıyla bronşitte aile büyüklerinden öğrenilenlerin uygulandığını belirtmişlerdir. Lalapaşa 'da %4,5 oranıyla nefes darlığında, Meriç'de %3,8 soğuk algınlığında, Enez'de %6,9'u sinüzitte, İpsala'da %9,2 oranıyla astım ve bronşitte uyguladıkları yöntemlerin aile büyüklerinden öğrenildiğini göstermektedir (Tablo 2; 3), (Tablo 12;13). Çizelge bütün olarak incelendiğinde araştırmaya katılan bireylerden %33,9'unun astım ve bronşitte,

%36,5'u nezlede, %15,1'i sinüzitde, %22,9'u nefes darlığında,%41,7'si soğuk algınlığı ve gripde aile büyüklerinden öğrendikleri yöntemleri uygulamışlardır. Bireyler kronik hastalıklarda kullandıkları yöntemlerin sadece %30'u ve %70'i ise akut hastalıklarda kullanılan yöntemlerin aileden öğrenilen uygulamalar olduğu analiz sonuçlarında görülmektedir (Tablo 2; 3), (Tablo 12;13).

Tablo 4 ve 5 e göre:

Edirne ili ve ilçelerine göre bitkisel tedavinin yakın arkadaşlardan öğrenme tablosu incelendiğinde; il ve ilçelerin toplamı değerlendirildiğinde bronşitin %42,5'u, astımı %36,8'i, nezle %39,1'i, sinüzit %12,6'sı, nefes darlığı %36,8'i, soğuk algınlığı %50,6'sı, grip %47,1'i yakın arkadaşlarından öğrenerek uyguladıklarını belirtmişlerdir. Bu analiz sonuçları ilçelere göre değerlendirildiğinde bronşit hastalığını Edirne'de %35,1'i, Uzunköprü'de %16,2'si, Keşan'da %32,4'ü, İpsala'da %13,5'u, Meriç'de 2,7'si yakın arkadaşlarından öğrendiklerini belirtmiş, Havsa, Lalapaşa ve Enez'de ise hiç (%0) yakın arkadaşlarından öğrenme belirtilmemiştir. Astım hastalığında Edirne'de %37,5'i, Uzunköprü'de %18,8'i, Keşan'da %23,6'sı, İpsala'da %12,5'u yakın arkadaşlarından öğrendiklerini belirtmiş, Enez, Havsa, Lalapaşa ve Meriç'de ise hiç (%0) yakın arkadaşlarından öğrenme belirtilmemiştir (Tablo 4; 5), (Tablo 12;13).

Nezle hastalığında; Edirne'de %50'si, Uzunköprü'de 23,1'i, Keşan'da %23,3'ü, Lalapaşa'da %24'i, Meriç ve Enez'de %2,9'u, İpsala'da %8,8'i yakın arkadaşlarından öğrendiklerini belirtmişlerdir. Sinüzit hastalığında ise Edirne'de %54,5'si, Uzunköprü'de 9,1'i, Keşan'da %27,3'ü, Lalapaşa'da, Enez'de %9,1'i arkadaşlarından öğrendiklerini belirtmiş, Meriç ve İpsala'da ise hiç (%0) yakın arkadaşlarından öğrenme belirtilmemiştir (Tablo 4; 5), (Tablo 12;13).

Nefes darlığında; Edirne'de %43,8'i, Uzunköprü'de 30,8'i, Keşan'da %25,5'i, Lalapaşa'da %3,1'i, Meriç'in ve İpsala'da %6,3'ü arkadaşlarından öğrendiklerini belirtmişlerdir. Soğukalgınlığında; Edirne'de %44,7'si, Uzunköprü'de 15,9'u, Keşan'da %20,5'i, Lalapaşa'da %2,3'ü, Meriç, İpsala ve Enez'de %2,3'ü, yakın arkadaşlarından öğrendiklerini belirtmişlerdir. Gripde; Edirne'de %48,8'i, Uzunköprü'de %12,2'si, Keşan'da %22'si, Lalapaşa ve Meriç'te %2,4'ü, İpsala ve Enez'de %4,9'u yakın arkadaşlarından öğrendiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4; 5), (Tablo 12;13).

Tablo 2. Ankete Katılan Bireylerin Edirne ve İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarında Kullandıkları Bitkisel Tedaviyi Aile Büyüklerinden Öğrenme Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	Bronşit		Astım		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam
	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	
Sayı	28	54	29	53	35	47	10	72	21	61	41	41	36	46	82
Yaşanan Yer %	34,10%	65,90%	35,40%	64,60%	42,70%	57,30%	12,20%	87,80%	25,60%	74,40%	50,00%	50,00%	43,90%	56,10%	100,00%
Hastalık %	43,10%	42,50%	44,60%	41,70%	50,00%	38,50%	34,50%	44,20%	47,70%	41,20%	51,30%	36,60%	45,00%	41,10%	42,70%
Sayı	3	9	2	10	3	9	2	10	4	8	7	5	8	4	12
Yaşanan Yer %	25,00%	75,00%	16,70%	83,30%	25,00%	75,00%	16,70%	83,30%	33,30%	66,70%	58,30%	41,70%	66,70%	33,30%	100,00%
Hastalık %	4,60%	7,10%	3,10%	7,90%	4,30%	7,40%	6,90%	6,10%	9,10%	5,40%	8,80%	4,50%	10,00%	3,60%	6,30%
Sayı	9	24	9	24	12	21	5	28	5	28	8	25	13	20	33
Yaşanan Yer %	27,30%	72,70%	27,30%	72,70%	36,40%	63,60%	15,20%	84,80%	15,20%	84,80%	24,20%	75,80%	39,40%	60,60%	100,00%
Hastalık %	13,80%	18,90%	13,80%	18,90%	17,10%	17,20%	17,20%	17,20%	11,40%	18,90%	10,00%	22,30%	16,30%	17,90%	17,20%
Sayı	17	23	14	26	13	27	5	35	8	32	14	26	17	23	40
Yaşanan Yer %	42,50%	57,50%	35,00%	65,00%	32,50%	67,50%	12,50%	87,50%	20,00%	80,00%	35,00%	65,00%	42,50%	57,50%	100,00%
Hastalık %	26,20%	18,10%	21,50%	20,50%	18,60%	22,10%	17,20%	21,50%	18,20%	21,60%	17,50%	23,20%	21,30%	20,50%	20,80%
Sayı	1	3	2	2	2	2	0	4	2	2	2	2	2	2	4
Yaşanan Yer %	25,00%	75,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	0,00%	100,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	100,00%
Hastalık %	1,50%	2,40%	3,10%	1,60%	2,90%	1,60%	0,00%	2,50%	4,50%	1,40%	2,50%	1,80%	2,50%	1,80%	2,10%

Tablo 3. (Tablo 2'nin devamı) Anket Katılan Bireylerin Edirne ve İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarında Kullandıkları Bitkisel Tedaviyi Aile Büyüklerinden Öğrenme Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	Bronşit		Astım		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam	
	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır		
	Sayı	2	1	2	0	3	1	2	2	1	0	3	0	3		
Lalapaşa	Yaşanan Yer %	33,30 %	66,70 %	33,30 %	66,70 %	0,00 %	100,00 %	33,30 %	66,70 %	66,70 %	33,30 %	0,00 %	100,00 %	0,00 %	100,00 %	100,00 %
	Hastalık %	1,50 %	1,60 %	1,50 %	1,60 %	0,00 %	2,50 %	3,40 %	1,20 %	4,50 %	0,70 %	0,00 %	2,70 %	0,00 %	2,70 %	1,60 %
	Sayı	1	2	1	2	0	3	1	2	2	1	0	3	0	3	3
Meriç	Yaşanan Yer %	0,00 %	100,00 %	20,00 %	80,00 %	40,00 %	60,00 %	20,00 %	80,00 %	0,00 %	100,00 %	60,00 %	40,00 %	20,00 %	80,00 %	100,00 %
	Hastalık %	0,00 %	3,90 %	1,50 %	3,10 %	2,90 %	2,50 %	3,40 %	2,50 %	0,00 %	3,40 %	3,80 %	1,80 %	1,30 %	3,60 %	2,60 %
	Sayı	0	5	1	4	2	3	1	4	0	5	3	2	1	4	5
Enez	Yaşanan Yer %	0,00 %	100,00 %	33,30 %	66,70 %	0,00 %	100,00 %	66,70 %	33,30 %	0,00 %	100,00 %	0,00 %	100,00 %	0,00 %	100,00 %	100,00 %
	Hastalık %	0,00 %	2,40 %	1,50 %	1,60 %	0,00 %	2,50 %	6,90 %	0,60 %	0,00 %	2,00 %	0,00 %	2,70 %	0,00 %	2,70 %	1,60 %
	Sayı	0	3	1	2	0	3	2	1	0	3	0	3	0	3	3
İpsala	Yaşanan Yer %	60,00 %	40,00 %	60,00 %	40,00 %	30,00 %	70,00 %	30,00 %	70,00 %	20,00 %	80,00 %	50,00 %	50,00 %	30,00 %	70,00 %	100,00 %
	Hastalık %	9,20 %	3,10 %	9,20 %	3,10 %	4,30 %	5,70 %	10,30 %	4,30 %	4,50 %	5,40 %	6,30 %	4,50 %	3,80 %	6,30 %	5,20 %
	Sayı	6	4	6	4	3	7	3	7	2	8	5	5	3	7	10
Toplam	Yaşanan Yer %	33,90 %	66,10 %	33,90 %	66,10 %	36,50 %	63,50 %	15,10 %	84,90 %	22,90 %	77,10 %	41,70 %	58,30 %	41,70 %	58,30 %	100,00 %
	Hastalık %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
	Sayı	65	127	65	127	70	122	29	163	44	148	80	112	80	112	192

Tablo 4. Anket Katılan Bireylerin Edirne ve İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarında Kullandıkları Bitkisel Tedaviyi Yakın Arkadaşlardan Öğrenme Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	Bronşit		Astım		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam	
	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır		
Edirne	Sayı	13	24	12	25	17	20	6	31	14	23	21	16	20	17	37
	Yaşanan Yer %	35,1%	64,9%	32,4%	67,6%	45,9%	54,1%	16,2%	83,8%	37,8%	62,2%	56,8%	43,2%	54,1%	45,9%	100,0%
	Hastalık %	35,1%	48,0%	37,5%	45,5%	50,0%	37,7%	54,5%	40,8%	43,8%	41,8%	47,7%	37,2%	48,8%	37,0%	42,5%
Havsa	Sayı	0	3	0	3	0	3	0	3	0	3	3	0	1	2	3
	Yaşanan Yer %	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	33,3%	66,7%	100,0%
	Hastalık %	0,0%	6,0%	0,0%	5,5%	0,0%	5,7%	0,0%	3,9%	0,0%	5,5%	6,8%	0,0%	2,4%	4,3%	3,4%
Uzunköprü	Sayı	6	7	6	7	3	10	1	12	4	9	7	6	5	8	13
	Yaşanan Yer %	46,2%	53,8%	46,2%	53,8%	23,1%	76,9%	7,7%	92,3%	30,8%	69,2%	53,8%	46,2%	38,5%	61,5%	100,0%
	Hastalık %	16,2%	14,0%	18,8%	12,7%	8,8%	18,9%	9,1%	15,8%	12,5%	16,4%	15,9%	14,0%	12,2%	17,4%	14,9%
Keleşan	Sayı	12	11	10	13	8	15	3	20	9	14	9	14	9	14	23
	Yaşanan Yer %	52,2%	47,8%	43,5%	56,5%	34,8%	65,2%	13,0%	87,0%	39,1%	60,9%	39,1%	60,9%	39,1%	60,9%	100,0%
	Hastalık %	32,4%	22,0%	31,3%	23,6%	23,5%	28,3%	27,3%	26,3%	28,1%	25,5%	20,5%	32,6%	22,0%	30,4%	26,4%
Lalapaşa	Sayı	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1	0	1
	Yaşanan Yer %	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
	Hastalık %	0,0%	2,0%	0,0%	1,8%	2,9%	0,0%	0,0%	1,3%	3,1%	0,0%	2,3%	0,0%	2,4%	0,0%	1,1%

Tablo 5 (Tablo 4'ün devamı) Ankete Katılan Bireylerin Edirne ve İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarında Kullandıkları Bitkisel Tedaviyi Yakın Arkadaşlardan Öğrenme Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	İlçelere Göre	Bronşit		Astım		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam
		Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	
		Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	
Meriç	Sayı	1	1	0	2	1	1	0	2	2	0	1	1	1	1	2
	Yaşanan Yer %	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	Hastalık %	2,7%	2,0%	0,0%	3,6%	2,9%	1,9%	0,0%	2,6%	6,3%	0,0%	2,3%	2,3%	2,4%	2,2%	2,3%
Enez	Sayı	0	2	0	2	1	1	1	1	0	2	1	1	2	0	2
	Yaşanan Yer %	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%	50,0%	50,0%	100,0%	0,0%	100,0%
	Hastalık %	0,0%	4,0%	0,0%	3,6%	2,9%	1,9%	9,1%	1,3%	0,0%	3,6%	2,3%	2,3%	4,9%	0,0%	2,3%
İpsala	Sayı	5	1	4	2	3	3	0	6	2	4	1	5	2	4	6
	Yaşanan Yer %	83,3%	16,7%	66,7%	33,3%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%	33,3%	66,7%	16,7%	83,3%	33,3%	66,7%	100,0%
	Hastalık %	13,5%	2,0%	12,5%	3,6%	8,8%	5,7%	0,0%	7,9%	6,3%	7,3%	2,3%	11,6%	4,9%	8,7%	6,9%
Toplam	Sayı	37	50	32	55	34	53	11	76	32	55	44	43	41	46	87
	Yaşanan Yer %	42,5%	57,5%	36,8%	63,2%	39,1%	60,9%	12,6%	87,4%	36,8%	63,2%	50,6%	49,4%	47,1%	52,9%	100,0%
	Hastalık %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 6. Ankete Katılan Bireylerin Edirne ve İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarında Kullandıkları Bitkisel Tedaviyi Kendi Araştırarak Öğrenme Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	İlçelere Göre	Bronşit		Astım		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam
		Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	
		Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	
Edirne	Sayı	11	18	8	21	13	16	5	24	8	21	12	17	14	15	29
	Yaşanan Yer %	37,9%	62,1%	27,6%	72,4%	44,8%	55,2%	17,2%	82,8%	27,6%	72,4%	41,4%	58,6%	48,3%	51,7%	100,0%
	Hastalık %	45,8%	43,9%	34,8%	50,0%	56,5%	38,1%	50,0%	43,6%	42,1%	45,7%	52,2%	40,5%	60,9%	35,7%	44,6%
Havsa	Sayı	0	3	0	3	3	0	0	3	2	1	2	1	2	1	3
	Yaşanan Yer %	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	66,7%	33,3%	66,7%	33,3%	66,7%	33,3%	100,0%
	Hastalık %	0,0%	7,3%	0,0%	7,1%	13,0%	0,0%	0,0%	5,5%	10,5%	2,2%	8,7%	2,4%	8,7%	2,4%	4,6%
Uzunköprü	Sayı	2	4	2	4	0	6	1	5	1	5	1	5	1	5	6
	Yaşanan Yer %	33,3%	66,7%	33,3%	66,7%	0,0%	100,0%	16,7%	83,3%	16,7%	83,3%	16,7%	83,3%	16,7%	83,3%	100,0%
	Hastalık %	8,3%	9,8%	8,7%	9,5%	0,0%	14,3%	10,0%	9,1%	5,3%	10,9%	4,3%	11,9%	4,3%	11,9%	9,2%
Keşan	Sayı	2	5	4	3	1	6	0	7	2	5	3	4	1	6	7
	Yaşanan Yer %	28,6%	71,4%	57,1%	42,9%	14,3%	85,7%	0,0%	100,0%	28,6%	71,4%	42,9%	57,1%	14,3%	85,7%	100,0%
	Hastalık %	8,3%	12,2%	17,4%	7,1%	4,3%	14,3%	0,0%	12,7%	10,5%	10,9%	13,0%	9,5%	4,3%	14,3%	10,8%
Süloğlu	Sayı	0	2	2	0	0	2	0	2	0	2	0	2	0	2	2
	Yaşanan Yer %	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	Hastalık %	0,0%	4,9%	8,7%	0,0%	0,0%	4,8%	0,0%	3,6%	0,0%	4,3%	0,0%	4,8%	0,0%	4,8%	3,1%

Tablo 7 (Tablo 6'nın devamı) Ankete Katılan Bireylerin ve Edirne İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarında Kullandıkları Bitkisel Tedaviyi Kendileri Araştırarak Öğrenme Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	Bronşit		Astım		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
	Sayı	Yer %	Sayı	Yer %	Sayı	Yer %	Sayı	Yer %	Sayı	Yer %	Sayı	Yer %	Sayı	Yer %		
Lalapaşa	Sayı	1	1	1	1	2	0	0	2	0	2	1	1	1	1	2
	Yaşanan Yer %	50,0 %	50,0%	50,0%	50,0%	100,0 %	0,0%	0,0%	100,0 %	0,0%	100,0 %	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	Hastalık %	4,2%	2,4%	4,3%	2,4%	8,7%	0,0%	0,0%	3,6%	0,0%	4,3%	4,3%	2,4%	4,3%	2,4%	3,1%
Meriç	Sayı	3	3	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	1	5	6
	Yaşanan Yer %	50,0 %	50,0%	33,3%	66,7%	33,3 %	66,7%	33,3%	66,7%	33,3%	66,7%	33,3%	66,7%	16,7%	83,3%	100,0%
	Hastalık %	12,5 %	7,3%	8,7%	9,5%	8,7%	9,5%	20,0%	7,3%	10,5%	8,7%	8,7%	9,5%	4,3%	11,9%	9,2%
Enez	Sayı	0	3	0	3	1	2	1	2	2	1	1	2	1	2	3
	Yaşanan Yer %	0,0%	100,0 %	0,0%	100,0 %	33,3 %	66,7%	33,3%	66,7%	66,7%	33,3%	33,3%	66,7%	33,3%	66,7%	100,0%
	Hastalık %	0,0%	7,3%	0,0%	7,1%	4,3%	4,8%	10,0%	3,6%	10,5%	2,2%	4,3%	4,8%	4,3%	4,8%	4,6%
İpsala	Sayı	5	2	4	3	1	6	1	6	2	5	1	6	2	5	7
	Yaşanan Yer %	71,4 %	28,6%	57,1%	42,9%	14,3 %	85,7%	14,3%	85,7%	28,6%	71,4%	14,3%	85,7%	28,6%	71,4%	100,0%
	Hastalık %	20,8 %	4,9%	17,4%	7,1%	4,3%	14,3%	10,0%	10,9%	10,5%	10,9%	4,3%	14,3%	8,7%	11,9%	10,8%
Toplam	Sayı	24	41	23	42	23	42	10	55	19	46	23	42	23	42	65
	Yaşanan Yer %	36,9 %	63,1%	35,4%	64,6%	35,4 %	64,6%	15,4%	84,6%	29,2%	70,8%	35,4%	64,6%	35,4%	64,6%	100,0%
	Hastalık %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0%

Tablo 6;7; 8;9'a göre:

Edirne ili değerlendirildiğinde bitkisel tedaviyi; bronşit için %45,8'i, astım için %34,8'i, nezle için %5,5'i, sinüzit için %50,0'si, nefes darlığı için %42,1'i, soğuk algınlığı için %52,2'si, grip için %60,9'u kendileri araştırarak öğrenmişlerdir (Tablo 6;7), (Tablo12;13).

Havsa'da; nefes darlığı % 10,5, soğuk algınlığı % 8,7, grip %2,4, Uzunköprü'de; bronşit % 8,3, astım %8,7, sinüzit %10, nefes darlığı %5,3, soğuk algınlığı ve grip %4,3 oranında bireysel araştırma ile tedavi yöntemi öğrenilmiştir (Tablo 6;7), (Tablo 12;13). Keşan'da en fazla %17,4 oranıyla astım hastalığında, Meriç'te %20 oranıyla nefes darlığında, İpsala'da da en fazla %20,8 oranıyla bronşit hastalığında bireyler kendileri araştırarak öğrenmişlerdir. Bu sonuçlar bize kronik hastalıkların kalıcı olmasından kaynaklı ya da uzun vadede iyileşme etkilerinin görülmesinden kaynaklı olarak bireylerin kendilerinin araştırmayı daha çok tercih ettiklerini göstermektedir (Tablo 6;7), (Tablo 12;13). Edirne ili ve ilçelerine göre bitkisel tedavinin deneme yanılma yoluyla öğrenilmesi değerlendirildiğinde; Edirne ilinde en fazla %75 sinüzit ve %80 ile soğuk algınlığı; Uzunköprü'de %30 astım ve %23,1 bronşit; Keşan'da %25 sinüzit ve %20 soğuk algınlığı; Süloğlu'nda %10 astım; Lalapaşa'da %9,1 grip; Meriç'de %9,1 nefes darlığı; Enez'de %15,4 bronşit ve İpsala'da %15,4 ile bronşit hastalıklarında daha fazla oranla deneme yanılma yöntemi uygulandığı görülmektedir (Tablo 6;7), (Tablo 12;13). Bu yöntem riskli bir yöntem olduğu için diğer öğrenme-uygulama yöntemlerine oranla daha az tercih edilmiştir.

Tablo 8. Ankete Katılan Bireylerin Edirne ve İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarında Kullandıkları Bitkisel Tedaviyi Deneme Yanılma Yöntemi İle Öğrenme Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	Bronşit		Astım		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam		
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır			
	Sayı		Sayı		Sayı		Sayı		Sayı		Sayı		Sayı				
Bitkisel Tedavi Yöntemi Deneme Yanılma Yöntemiyle Öğrenildi	Edirne	Sayı	4	10	3	11	8	6	3	11	4	10	8	6	7	7	14
		Yaşanan Yer %	28,6%	71,4%	21,4%	78,6%	57,1%	42,9%	21,4%	78,6%	28,6%	71,4%	57,1%	42,9%	50,0%	50,0%	100,0%
		Hastalık %	30,8%	62,5%	30,0%	57,9%	72,7%	33,3%	75,0%	44,0%	36,4%	55,6%	80,0%	31,6%	58,3%	41,2%	48,3%
	Uzunköprü	Sayı	3	2	3	2	0	5	0	5	3	2	0	5	0	5	5
		Yaşanan Yer %	60,0%	40,0%	60,0%	40,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	60,0%	40,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%
		Hastalık %	23,1%	12,5%	30,0%	10,5%	0,0%	27,8%	0,0%	20,0%	27,3%	11,1%	0,0%	26,3%	0,0%	29,4%	17,2%
	Keşan	Sayı	0	2	0	2	1	1	1	1	1	1	2	0	2	0	2
		Yaşanan Yer %	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		Hastalık %	0,0%	12,5%	0,0%	10,5%	9,1%	5,6%	25,0%	4,0%	9,1%	5,6%	20,0%	0,0%	16,7%	0,0%	6,9%
Sütlüğü	Sayı	1	1	1	1	0	2	0	2	0	2	0	2	2	0	2	
	Yaşanan Yer %	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	100,0%	
	Hastalık %	7,7%	6,3%	10,0%	5,3%	0,0%	11,1%	0,0%	8,0%	0,0%	11,1%	0,0%	10,5%	16,7%	0,0%	6,9%	
Lalapşa	Sayı	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	
	Yaşanan Yer %	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	100,0%	
	Hastalık %	0,0%	6,3%	0,0%	5,3%	9,1%	0,0%	0,0%	4,0%	9,1%	0,0%	0,0%	5,3%	8,3%	0,0%	3,4%	

Tablo 9. (Tablo 8'in devamı) Ankete Katılan Bireylerin Edirne ve İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarında Kullandıkları Bitkisel Tedaviyi Deneme Yanılma Yöntemi İle Öğrenme Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	Bronşit		Astım		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam		
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır			
	Sayı		Sayı		Sayı		Sayı		Sayı		Sayı		Sayı				
Bitkisel Tedavi Yöntemi Deneme Yanılma Yöntemiyle Öğrenildi	Meriç	Sayı	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	1	
		Yaşanan Yer %	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%
		Hastalık %	7,7%	0,0%	0,0%	5,3%	0,0%	5,6%	0,0%	4,0%	9,1%	0,0%	0,0%	5,3%	0,0%	5,9%	3,4%
	Enez	Sayı	2	0	1	1	0	2	0	2	0	2	0	2	0	2	2
		Yaşanan Yer %	100,0%	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%
		Hastalık %	15,4%	0,0%	10,0%	5,3%	0,0%	11,1%	0,0%	8,0%	0,0%	11,1%	0,0%	10,5%	0,0%	11,8%	6,9%
	İpsala	Sayı	2	0	2	0	1	1	0	2	1	1	0	2	0	2	2
		Yaşanan Yer %	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%
		Hastalık %	15,4%	0,0%	20,0%	0,0%	9,1%	5,6%	0,0%	8,0%	9,1%	5,6%	0,0%	10,5%	0,0%	11,8%	6,9%
Toplam	Sayı	13	16	10	19	11	18	4	25	11	18	10	19	12	17	29	
	Yaşanan Yer %	44,8%	55,2%	34,5%	65,5%	37,9%	62,1%	13,8%	86,2%	37,9%	62,1%	34,5%	65,5%	41,4%	58,6%	100,0%	
	Hastalık %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 10. Ankete Katılan Bireylerin Edirne ve İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarında Kullandıkları Bitkisel Tedaviyi Doktor Tavsiyesiyle Öğrenme Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri		Bronşit		Astım		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam
		Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	
Bitkisel Tedavi Yöntemi Doktor Tavsiyesiyle Öğrenildi	Edirne	Sayı	5		5	4	1		5	2	3	5		4	1	5
		Yaşanan Yer %	100,0%		100,0 %	80,0%	20,0%		100,0 %	40,0%	60,0%	100,0%		80,0%	20,0%	100,0%
		Hastalık %	83,3%		83,3%	80,0%	100,0%		83,3%	100,0 %	75,0%	83,3%		80,0%	100,0 %	83,3%
	Keşan	Sayı	1		1	1	0		1	0	1	1		1	0	1
		Yaşanan Yer %	100,0%		100,0 %	100,0 %	0,0%		100,0 %	0,0%	100,0 %	100,0%		100,0 %	0,0%	100,0%
		Hastalık %	16,7%		16,7%	20,0%	0,0%		16,7%	0,0%	25,0%	16,7%		20,0%	0,0%	16,7%
	Toplam	Sayı	6		6	5	1		6	2	4	6		5	1	6
		Yaşanan Yer %	100,0%		100,0 %	83,3%	16,7%		100,0 %	33,3%	66,7%	100,0%		83,3%	16,7%	100,0%
		Hastalık %	100,0%		100,0 %	100,0 %	100,0%		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0%		100,0 %	100,0 %	100,0%

Tablo 10 ve 11'e göre:

Edirne ili ve ilçelerine göre bitkisel tedavinin doktor tavsiyesi üzerine öğrenilmesi sonuçları değerlendirildiğinde; kronik olmayan akut hastalıklarla ilgili sadece Edirne ve 1 ilçede tavsiye alınıp uygulandığı görülmektedir. Bu hastalıklardan nezleye sahip olan ve Edirne'de yaşayan toplamda %80 kişinin %80'i Keşan'da yaşayanların %20'si doktor tavsiyesi ile öğrendiği görülmektedir. Sinüzite sahip ve Edirne'de yaşayan %40 bireyin tümünün, soğuk algınlığına sahip bireylerin %83,3'ünün, gribe sahip bireylerin %64'ünün doktor tavsiyesi olarak değerlendirildiği görülmektedir (Tablo 10), (Tablo 12;13).

Anketlerde belirtilen bitkisel tedaviyi öğrenme yöntemleri dışında öğrenmeye verdikleri cevaplar incelendiğinde; bireylerin bronşit, astım, sinüzit ve soğuk algınlığı hastalığında %20'sinin, nefes darlığında %40'ının farklı yöntemlerle öğrendikleri ortaya çıkmaktadır. Nezle ve grip hastalığında belirtilen öğrenme seçeneklerinden birini tercih ettikleri belirlenmiştir. Nefes darlığında farklı öğrenme yöntemlerinin belirlenmesi; bu hastalığın bir geçiş dönemi sağlaması nedeniyle ya da altta birçok nedenin yatması bireylerin de birçok yöntemi uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca ilçeler bazında değerlendirildiğinde; bronşit için Uzunköprü; astım için Edirne; sinüzit ve nefes darlığı için Uzunköprü ve İpsala; soğuk algınlığı için Havsa'da farklı yollarla tedavinin öğrendiğini, grip ve nezlede ise belirtilen yöntemlerle öğrenildiğini belirtmişlerdir (Tablo 11;12;13).

Tablo 12; 13'e göre:

Yaşanan bölge ile hastalık arasındaki ilişki incelendiğinde bronşit hastalığına; merkez ilçesinde yaşayan insanların %40'ı, hasta olduğu ve daha ılıman havaya sahip olunan yerlerde Meriç, İpsala gibi bronşit hasta sayısının daha az olduğu görülmektedir.

Astım hastalığı da aynı şekilde merkezde %40,5 oranıyla diğer bölgelere oranla oldukça fazladır.

Çizelge dikkatli incelendiğinde araştırmamızda bahsettiğimiz solunum sistemi hastalıklarının ilçelere görülme oranlarında merkezdeki değerlerin daha fazla olduğu dikkati çekmektedir.

Kentleşmenin etkisiyle hava kirliliğinin artması gibi faktör bu hastalığın gelişme riskini tetiklemektedir.

Çizelgenin alt satırındaki alan incelendiğinde; çalışmaya katılanların %36,5'u bronşit, %34,1'i astım, %37,2'si nezle,%14,3'ü sinüzit, %28,6'sı nefes darlığı, %42,7'si soğuk algınlığına, %41,9'u grip hastalığını geçirmiş ya da geçirmekte olduğu görülmektedir (Tablo 12;13).

Tablo 11. Ankete Katılan Bireylerin Edirne İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarında Kullandıkları Bitkisel Tedaviyi Diğer Yollarla Öğrenme Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	Bronşit		Astm		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam
	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	
Bitkisel Tedavi Yöntemi Diğer Yollarla Öğrenildi	Sayı	0	1	1	0		1	0	1	0	1	0	1	1	1
	Yaşanan Yer %	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%		100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Hastalık %	0,0%	25,0%	100,0%	0,0%		20,0%	0,0%	25,0%	0,0%	33,3%	0,0%	25,0%		20,0%
	Sayı	0	1	0	1		1	0	1	0	1	1	0	1	1
	Yaşanan Yer %	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%		100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	Hastalık %	0,0%	25,0%	0,0%	25,0%		20,0%	0,0%	25,0%	0,0%	33,3%	100,0%	0,0%		20,0%
	Sayı	1	1	0	2		2	1	1	1	1	0	2	2	2
	Yaşanan Yer %	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%		100,0%	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%		100,0%
	Hastalık %	100,0%	25,0%	0,0%	50,0%		40,0%	100,0%	25,0%	50,0%	33,3%	0,0%	50,0%		40,0%
	Sayı	0	1	0	1		1	0	1	1	0	0	1	1	1
	Yaşanan Yer %	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%		100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%		100,0%
	Hastalık %	0,0%	25,0%	0,0%	25,0%		20,0%	0,0%	25,0%	50,0%	0,0%	0,0%	25,0%		20,0%
	Sayı	1	4	1	4		5	1	4	2	3	1	4	5	5
	Yaşanan Yer %	20,0%	80,0%	20,0%	80,0%		100,0%	20,0%	80,0%	40,0%	60,0%	20,0%	80,0%		100,0%
	Hastalık %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		100,0%

Tablo 12. Ankete Katılan Bireylerin Edirne İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarına Sahip Olma Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	Bronşit		Astm		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam
	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	Evete	Hayır	
Toplam	Sayı	56	112	53	115	77	91	24	144	49	119	87	81	81	168
	Yaşanan Yer %	33,3%	66,7%	31,5%	68,5%	45,8%	54,2%	14,3%	85,7%	29,2%	70,8%	51,8%	48,2%	48,2%	51,8%
	Hastalık %	40,0%	45,9%	40,5%	45,5%	53,8%	37,8%	43,6%	43,8%	44,5%	43,4%	53,0%	36,8%	50,3%	39,0%
	Sayı	3	16	2	17	6	13	2	17	6	13	13	6	11	8
	Yaşanan Yer %	15,8%	84,2%	10,5%	89,5%	31,6%	68,4%	10,5%	89,5%	31,6%	68,4%	68,4%	31,6%	57,9%	42,1%
	Hastalık %	2,1%	6,6%	1,5%	6,7%	4,2%	5,4%	3,6%	5,2%	5,5%	4,7%	7,9%	2,7%	6,8%	3,6%
	Sayı	21	38	20	39	15	44	8	51	14	45	16	43	19	40
	Yaşanan Yer %	35,6%	64,4%	33,9%	66,1%	25,4%	74,6%	13,6%	86,4%	23,7%	76,3%	27,1%	72,9%	32,2%	67,8%
	Hastalık %	15,0%	15,6%	15,3%	15,4%	10,5%	18,3%	14,5%	15,5%	12,7%	16,4%	9,8%	19,5%	11,8%	17,9%
	Sayı	31	42	28	45	24	49	9	64	20	53	29	44	30	43
	Yaşanan Yer %	42,5%	57,5%	38,4%	61,6%	32,9%	67,1%	12,3%	87,7%	27,4%	72,6%	39,7%	60,3%	41,1%	58,9%
	Hastalık %	22,1%	17,2%	21,4%	17,8%	16,8%	20,3%	16,4%	19,5%	18,2%	19,3%	17,7%	20,0%	18,6%	19,3%
	Sayı	2	6	5	3	2	6	0	8	2	6	2	6	4	4
	Yaşanan Yer %	25,0%	75,0%	62,5%	37,5%	25,0%	75,0%	0,0%	100,0%	25,0%	75,0%	25,0%	75,0%	50,0%	50,0%
	Hastalık %	1,4%	2,5%	3,8%	1,2%	1,4%	2,5%	0,0%	2,4%	1,8%	2,2%	1,2%	2,7%	2,5%	1,8%

Tablo 13. (Tablo 12'nin devamı) Ankete Katılan Bireylerin Edirne İlçelerine Göre Solunum Sistemi Hastalıklarına Sahip Olma Analizi

İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	İlçelere Göre Tedaviyi Öğrenme Yöntemleri	Bronşit		Astım		Nezle		Sinüzit		Nefes Darlığı		Soğuk Algınlığı		Grip		Toplam
		Evet	Havır	Evet	Havır	Evet	Havır	Evet	Havır	Evet	Havır	Evet	Havır	Evet	Havır	
		Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	Hastalık %	Sayı	Yaşanan Yer %	
Lalapaşa	Sayı	2	5	2	5	4	3	1	6	4	3	2	5	3	4	7
	Yaşanan Yer %	28,6%	71,4%	28,6%	71,4%	57,1%	42,9%	14,3%	85,7%	57,1%	42,9%	28,6%	71,4%	42,9%	57,1%	100,0%
	Hastalık %	1,4%	2,0%	1,5%	2,0%	2,8%	1,2%	1,8%	1,8%	3,6%	1,1%	1,2%	2,3%	1,9%	1,8%	1,8%
Meriç	Sayı	5	9	3	11	5	9	3	11	5	9	6	8	3	11	14
	Yaşanan Yer %	35,7%	64,3%	21,4%	78,6%	35,7%	64,3%	21,4%	78,6%	35,7%	64,3%	42,9%	57,1%	21,4%	78,6%	100,0%
	Hastalık %	3,6%	3,7%	2,3%	4,3%	3,5%	3,7%	5,5%	3,3%	4,5%	3,3%	3,7%	3,6%	1,9%	4,9%	3,6%
Enez	Sayı	2	8	2	8	2	8	4	6	2	8	2	8	3	7	10
	Yaşanan Yer %	20,0%	80,0%	20,0%	80,0%	20,0%	80,0%	40,0%	60,0%	20,0%	80,0%	20,0%	80,0%	30,0%	70,0%	100,0%
	Hastalık %	1,4%	3,3%	1,5%	3,2%	1,4%	3,3%	7,3%	1,8%	1,8%	2,9%	1,2%	3,6%	1,9%	3,1%	2,6%
İpsala	Sayı	18	8	16	10	8	18	4	22	8	18	7	19	7	19	26
	Yaşanan Yer %	69,2%	30,8%	61,5%	38,5%	30,8%	69,2%	15,4%	84,6%	30,8%	69,2%	26,9%	73,1%	26,9%	73,1%	100,0%
	Hastalık %	12,9%	3,3%	12,2%	4,0%	5,6%	7,5%	7,3%	6,7%	7,3%	6,6%	4,3%	8,6%	4,3%	8,5%	6,8%
Toplam	Sayı	140	244	131	253	143	241	55	329	110	274	164	220	161	223	384
	Yaşanan Yer %	36,5%	63,5%	34,1%	65,9%	37,2%	62,8%	14,3%	85,7%	28,6%	71,4%	42,7%	57,3%	41,9%	58,1%	100,0%
	Hastalık %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Anketlerin frekans analizi sonuçlarına göre;

Grip hastalığı için %29,1 oranıyla en yüksek ıhlamur bitkisinin, soğuk algınlığı hastalığı için %20 oranıyla en yüksek nane bitkisinin, nezle hastalığı için %27 oranıyla en yüksek ıhlamur bitkisinin, sinüzit hastalığı için %32,5 oranıyla en yüksek adaçayı bitkisinin, bronşit hastalığı için %16 oranıyla en yüksek ebeğümeci bitkisinin, astım hastalığı için %10 oranıyla en yüksek zencefil bitkisinin, nefes darlığı hastalığı için %12,3 oranıyla en yüksek dağ kekiği bitkisinin kullanıldığı saptanmıştır.

Anket analizi sonuçları ANOVA testine göre;

Edirne ili merkez ilçesinde diğer ilçelere kıyasla ankete katılan kişilerin oranı ve halkın tedavi yöntemini danışma açısından verdiği cevapların en yüksek oranı incelendiğinde; bronşit hastalığına sahip %40,0 oranında birey olduğu, bu bireylerin %45,8'inin kendileri araştırarak; astım hastalığına sahip %40,5 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %44,6'sının tedavi yöntemini aile büyüklerinden; nezle hastalığına sahip %53,8 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %80'inin tedavi yöntemini doktor tavsiyesi yoluyla; sinüzit hastalığına sahip %43,6 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %75,0'inin tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle, nefes darlığı hastalığına sahip %44,5 oranında birey olduğu bu bireylerin %100'ünün tedavi yöntemini doktor tavsiyesi yoluyla; soğuk algınlığı hastalığına sahip %53,0 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %83,3'ünün tedavi yöntemini doktor tavsiyesi yoluyla; grip hastalığına sahip %50,3 oranında birey olduğu bu bireylerin %80'inin tedavi yöntemini doktor tavsiyesi yoluyla öğrendikleri tespit edilmiştir.

Edirne ili Havsa ilçesinde diğer ilçelere kıyasla ankete katılan kişilerin oranı ve halkın tedavi yöntemini danışma açısından verdiği cevapların en yüksek oranı incelendiğinde; bronşit hastalığına sahip %2,1 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %4,6'sının tedavi yöntemini aile büyüklerinden; astım hastalığına sahip %1,5 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %3,1'inin tedavi yöntemini aile büyüklerinden; nezle hastalığına sahip %4,2 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %13'ünün kendileri

araştırarak; sinüzit hastalığına sahip %3,6 oranında birey olduğu bu bireylerin; %6,9'unun tedavi yöntemini aile büyüklerinden; nefes darlığı hastalığına sahip %5,5 oranında birey olduğu bu bireylerin %27,3'ünün tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; soğuk algınlığı hastalığına sahip %7,9 oranında birey olduğu bu bireylerin %100'ünün tedavi yöntemini diğer yollarla; grip hastalığına sahip %6,8 oranında birey olduğu bu bireylerin %10'unun tedavi yöntemini aile büyüklerinden öğrendikleri tespit edilmiştir.

Edirne ili Uzunköprü ilçesinde diğer ilçelere kıyasla ankete katılan kişilerin oranı ve halkın tedavi yöntemini danışma açısından verdiği cevapların en yüksek oranı incelendiğinde; bronşit hastalığına sahip %15,0 oranında birey olduğu, bu bireylerin %100'ünün tedavi yöntemini diğer yollarla; astım hastalığına sahip %15,3 oranında birey olduğu, bu bireylerin %30,0'unun tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; nezle hastalığına sahip %10,5 oranında birey olduğu, bu bireylerin; %17,1'inin tedavi yöntemini aile büyüklerinden; sinüzit hastalığına sahip %14,5 oranında birey olduğu, bu bireylerin %100'ünün tedavi yöntemini diğer yollarla; nefes darlığı hastalığına sahip %12,7 oranında birey olduğu, bu bireylerin %50,0'sinin tedavi yöntemini diğer yollarla, soğuk algınlığı hastalığına sahip % 9,8 oranında birey olduğu, bu bireylerin %15,9'unun tedavi yöntemini yakın arkadaşlarından; grip hastalığına sahip %11,8 oranında birey olduğu, bu bireylerin %40'ının tedavi yöntemini diğer yollarla öğrendikleri tespit edilmiştir.

Edirne ili Keşan ilçesinde diğer ilçelere kıyasla ankete katılan kişilerin oranı ve halkın tedavi yöntemini danışma açısından verdiği cevapların en yüksek oranı incelendiğinde; bronşit hastalığına sahip %22,1 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %32,4'ünün tedavi yöntemini yakın arkadaşlarından; astım hastalığına sahip %21,4 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %31,3'ünün tedavi yöntemini yakın arkadaşlarından; nezle hastalığına sahip %16,8 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %23,5'inin tedavi yöntemini yakın arkadaşlarından; sinüzit hastalığına sahip %16,4 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %27,3'ünün tedavi yöntemini yakın arkadaşlarından; nefes darlığı hastalığına sahip %18,2 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %28,1'inin tedavi yöntemini yakın arkadaşlarından; soğuk algınlığı hastalığına sahip %17,7 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %20'sinin tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; grip hastalığına sahip %18,6 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %22,0'sinin tedavi yöntemini yakın arkadaşlarından öğrendikleri tespit edilmiştir.

Edirne ili Süloğlu ilçesinde diğer ilçelere kıyasla ankete katılan kişilerin oranı ve halkın tedavi yöntemini danışma açısından verdiği cevapların en yüksek oranı incelendiğinde; bronşit hastalığına sahip %1,4 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %7,7'sinin tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; astım hastalığına sahip %3,8 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %10,0'unun tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; nezle hastalığına sahip %1,4 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %2,9'unun tedavi yöntemini aile büyüklerinden; nefes darlığı hastalığına sahip %1,8 oranında birey olduğu ve bu bireylerin; %4,5'inin tedavi yöntemini aile büyüklerinden; soğuk algınlığı hastalığına sahip %1,2 oranında birey olduğu ve bu bireylerin; %2,5'inin tedavi yöntemini aile büyüklerinden; grip hastalığına sahip %2,5 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %16,7'sinin tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle öğrendikleri tespit edilmiştir. Ayrıca sinüzit hastalığının %0 oranında hiçbir bireyde olmadığı tespit edilmiştir.

Edirne ili Lalapaşa ilçesinde diğer ilçelere kıyasla ankete katılan kişilerin oranı ve halkın tedavi yöntemini danışma açısından verdiği cevapların en yüksek oranı incelendiğinde; bronşit hastalığına sahip % 1,4 oranında birey olduğu bu bireylerin %4,2'sinin kendileri araştırarak; astım hastalığına sahip % 1,5 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %4,3'ünün kendileri araştırarak; nezle hastalığına sahip %2,8 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %9,1'inin tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; sinüzit hastalığına sahip % 1,8 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %3,4'ünün tedavi yöntemini aile büyüklerinden; nefes darlığı hastalığına sahip %3,6 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %9,1'inin tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; soğuk algınlığı hastalığına sahip %1,2 oranında birey olduğu bu bireylerin %4,3'ünün kendileri araştırarak; grip hastalığına sahip %1,9 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %8,3'ünün tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle öğrendikleri tespit edilmiştir.

Edirne ili Meriç ilçesinde; diğer ilçelere kıyasla ankete katılan kişilerin oranı ve halkın tedavi yöntemini danışma açısından verdiği cevapların en yüksek oranı incelendiğinde; bronşit hastalığına sahip %3,6 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %12,5'inin kendileri araştırarak; astım hastalığına sahip %2,3 oranında birey olduğu bu bireylerin %8,7'sinin kendileri araştırarak; nezle hastalığına sahip %3,5 oranında birey olduğu bu bireylerin %8,7'sinin kendileri araştırarak; sinüzit hastalığına sahip % 5,5

oranında birey olduğu ve bu bireylerin %20,0'sinin kendileri araştırarak; nefes darlığı hastalığına sahip %4,5 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %9,1'inin tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; soğuk algınlığı hastalığına sahip % 3,7 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %8,7'sinin kendileri araştırarak; grip hastalığına sahip % 1,9 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %4,3'ünün kendileri araştırarak öğrendikleri tespit edilmiştir.

Edirne ili Enez ilçesinde; diğer ilçelere kıyasla ankete katılan kişilerin oranı ve halkın tedavi yöntemini danışma açısından verdiği cevapların en yüksek oranı incelendiğinde; bronşit hastalığına sahip % 1,4 oranında birey olduğu ve bu bireylerin; %15,4'ünün tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; astım hastalığına sahip %1,5 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %10,0'unun tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; nezle hastalığına sahip % 1,4 oranında birey olduğu ve bu bireylerin; %4,3'ünün kendileri araştırarak; sinüzit hastalığına sahip %7,3 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %10'unun kendileri araştırarak; nefes darlığı hastalığına sahip % 1,8 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %10,5'inin kendileri araştırarak; soğuk algınlığı hastalığına sahip % 1,2 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %4,3'ünün kendileri araştırarak; grip hastalığına sahip % 1,9 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %4,9'unun tedavi yöntemini yakın arkadaşlarından öğrendikleri tespit edilmiştir.

Edirne ili İpsala ilçesinde; diğer ilçelere kıyasla ankete katılan kişilerin oranı ve halkın tedavi yöntemini danışma açısından verdiği cevapların en yüksek oranı incelendiğinde; bronşit hastalığına sahip % 12,9 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %20,8'inin kendileri araştırarak; astım hastalığına sahip % 12,2 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %20,0'sinin tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; nezle hastalığına sahip % 5,6 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %9,1'inin tedavi yöntemini deneme-yanılma yöntemiyle; sinüzit hastalığına sahip % 7,3 oranında birey olduğu ve bu bireylerin; %10,3'ünün tedavi yöntemini aile büyüklerinden; nefes darlığı hastalığına sahip % 7,3 oranında birey olduğu bu bireylerin %50,0'sinin tedavi yöntemini diğer yollarla; soğuk algınlığı hastalığına sahip % 4,3 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %6,3'ünün tedavi yöntemini aile büyüklerinden; grip hastalığına sahip % 4,3 oranında birey olduğu ve bu bireylerin %8,7'sinin kendileri araştırarak öğrendikleri tespit edilmiştir.

Çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde;

Grip hastalığı için en çok ıhlamur bitkisinin kullanıldığı gözlenmiştir. Tedaviyi öğrenme yöntemlerinden doktor tavsiyesi ile bitki kullanımının diğer hastalıklarda doktor tavsiyesi çok olmadığı halde grip hastalığı için olduğu gözlenmiştir. Grip hastalığı için kullanılan ıhlamur bitkisinin yan etkilerinin az olması da tavsiye edilmesini güçlendirmektedir. Ayrıca anket sonuçlarına göre doktorun önerilerine Merkez ilçede yaşayan bireylerin diğer ilçelerde yaşayanlara oranla daha çok önem verdiği görülmektedir.

Soğuk algınlığı hastalığı için en çok nane ve limon bitkilerinin kullanıldığı gözlenmiştir. Tedaviyi öğrenme yöntemlerinden aile büyüklerinden öğrenmenin ağır bastığı gözlenmiştir. Bunun nedeni çok eski yıllardan beri bu bitkilerin halk arasında soğuk algınlığı için kullanılmasıdır. Halk arasında nane limon karışımının pratik olarak hazırlanması da daha çok kullanılmasını arttırmıştır.

Nezle hastalığı ile grip arasındaki tek fark hastalığın kuluçka ve iyileşme süresidir. Bu hastalıkta da grip gibi ıhlamurun tercih edilmesi şartı değildir. Sinüzit hastalığı için en çok adaçayı ve acı kavun bitkilerinin kullanıldığı gözlenmiştir. Tedaviyi öğrenme yöntemlerinden kendileri araştırarak ve deneme yanılma yöntemlerinin yaygın olduğu gözlenmiştir. Sinüzit hastalığı sinüslerin iltihaplanması sonucu ortaya çıkar ve kronik bir hastalıktır. Halk, enfeksiyon hastalıklarından biri olan sinüzit için adaçayını tercih etmiştir. Sinüzit hastalığı için halk arasında ikinci en çok kullanılan bitki acı kavun bitkisidir. Bu bitkinin meyvesinden çıkarılan su bir miktar su ile karıştırılıp buruna damlatılır ve sinüslerin açılması sağlanır. Kullanılan bu suyun miktarı önemlidir. Suyun miktarı iyi ayarlanmazsa kulakta sağırılık yapabilir, dozajı iyi ayarlanmadığında sağırılık gibi yan etkileri olduğu için doktorlar tavsiye etmemiştir.

Bronşit hastalığı için ebegümeci bitkisi en çok tercih edilen bitki olmuştur. Analiz sonuçları değerlendirildiğinde; tedaviyi öğrenme yöntemlerinden her ne kadar aile büyüklerinden ya da yakın arkadaşlardan öğrenme çok gibi görünse de, dikkatli incelendiğinde, bu hastalıkta bireylerin kendilerinin araştırdıkları gözlenmiştir. Bireyler kendileri araştırarak tedavi yöntemi olarak farklı kullanım şekilleri benimsemişlerdir. Mesela; karaturbun ortası oyularak içine bal doldurularak tüketilmesi, ayva yapraklarının göğse sarılması, çörekotunun zeytinyağı ile karıştırılıp günlük tüketilmesi ve karabiber ve balın karıştırılarak tüketilmesi gibi kürler şeklinde tedavi yöntemlerini uyguladıklarını belirtmişlerdir.

Bronşların inflamasyonundan kaynaklanan bu hastalıkta hekimler risk almak istemedikleri için ilaç uygulamalarına daha fazla başvurumaktadırlar.

Astım hastalığı da bronşit gibi kronik hastalıklardan olmakla beraber, en ağır seyreden solunum sistemi hastalıklarındandır. Analiz sonuçları değerlendirildiğinde; tedaviyi öğrenme yöntemlerinden daha çok aile büyüklerinden öğrenmenin ağır bastığı gözlenmiştir. Yaptığımız anket çalışmasında halk; bu hastalık grubunda ilk kez zencefil bitkisini aromatik olarak değil tıbbi amaçla da kullandığını belirtmiştir. Bronşit hastalığında da olduğu gibi hekimlerin her hangi bir bitki önerisi olmaması ve halk etraftan öğrendiği yöntemleri sırayla denemiştir.

Nefes darlığı; özellikle astım ve bronşite sahip bireylerde bir solunum sistemi rahatsızlığıdır. Analiz sonuçları değerlendirildiğinde; tedaviyi öğrenme yöntemlerinden aile büyüklerinden öğrenmenin ağır bastığı gözlenmiştir. Bu hastalıkta da en çok kekik ve lavanta bitkisi kullanılmaktadır. Yörede yeni yetiştirilmesine rağmen lavanta kullanım oranları oldukça yüksektir. Bu hastalık diğerlerinden oldukça farklıdır. İnsanların doğrudan ölüm korkusu yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durum onları seçtikleri bitkileri deneme yanılma yöntemi ile uygulamasının kullanım sıklığının daha az olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Çalışmamızda ele aldığımız solunum sistemi hastalıklarından bazılarında kullanılan bitkisel yöntemler değerlendirildiğinde; doktorların kronik hastalıklarda bitkisel önerilerde bulunmadığı ancak hasta bireylerin bu hastalıklardan kurtulmak için birçok yöntemi uyguladığı görülmüştür. Hastalığın riski azaldıkça doktor önerisi artmış ve daha az deneme yanılma yöntemi kullanılmıştır. Sosyal medyanın etkisiyle bireyler bu konuda yapılan mevcut kürleri denemişlerdir. Anket sonuçları değerlendirildiğinde ayrıca halkın tedavi sürecinde bitkileri seçerken bitkilerin erişiminin kolay olması da uyguladıkları yöntemi etkilemiştir. Halk, tedavi süresince kullandığı ve fayda gördüğü bitkileri diğer insanlara tavsiye ederken fayda görmediklerini bir daha uygulamamıştır.

Görüldüğü üzere yaptığımız çalışma sonuçları bu alanda yapılan ve yapılmakta olan diğer çalışmaları destekler niteliktedir. İnsanların çaresiz olması, ilaçların etki göstermemesi, fayda görenlerin tavsiye etmesi ya da doktora ulaşmanın zor olduğu durumlar bireyleri bitkisel tedaviye yönlendirmektedir. Bitkisel tedavi yöntemi uygulanırken: doğru hastalık için doğru bitkinin, doğru uygulama yöntemi ve doğru kullanım süresi ile kullanılması dikkat etmemiz gereken en önemli ilkelerdir.

KAYNAKLAR

- ACIBUCA, V. & BOSTAN BUDAK, D. (2018). Dünya’da ve Türkiye’de Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Yeri ve Önemi. *Çukurova Tarım Gıda Bilim Dergisi*, 33(1), 37-44.
- ARSLAN, N., BAYDAR, H., KIZIL, S., KARİK, Ü., ŞEKEROĞLU, N. ve GÜMÜŞÇÜ, A. (2015). *Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Üretiminde Değişimler ve Yeni Arayışlar*. VII. Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongre Kitabı, 483-507.
- BAYRAM, E., KIRICI, S., TANSI, S., YILMAZ, G., ARABACI, O., KIZIL, S., & TELCİ, İ. (2010). *Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Üretimine Arttırılması Olanakları*. TMMOB, Ziraat Mühendisleri Odası 7. Teknik Kongre Kitabı Vol: 1, 1-22, Ankara.
- BULUT, G. (2011). Folk Medicinal Plants of Silivri (İstanbul, Turkey). *Marmara Pharmaceutical Journal*, 15, 25-29.
- BUWA-KOMOREN, L. V., MAYEKISO, B., MHINANA, Z. ve ADENIRAN, A. L. (2019). An ethnobotanical and ethnomedicinal survey of traditionally used medicinal plants in Seymour, South Africa: An attempt toward digitization and preservation of ethnic knowledge. *Pharmacognazy Magazine*, 15(60), 115-123.
- GENÇ ECEVİT, G. & ÖZHATAY, N. (2006). An Ethnobotanical Study in Çatalca (European Part of İstanbul) II. *Turkish Journal of Pharmamaceutical Science*, 3(2), 73-89.
- GÜNEŞ, F. (2017). Medicinal Plants Used in The Uzunköprü District of Edirne, Turkey. *Acta Societatis Botanicorum Poloniae*, 86 (4), 1-21.
- GÜNEŞ, F. (2018). Edirne’nin İpsala İlçesinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler. *Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi*, 11(1), 29-37.

- MARANKI, A. E. (2016). *Kozmik Bilim Işığında Şifalı Bitkiler Kitabı*. İstanbul: Savaş Yayınevi.
- MELİKOĞLU, G., KURTOĞLU, S. ve KÜLTÜR, Ş. (2015). Türkiye’de Astım Tedavisinde Geleneksel Olarak Kullanılan Bitkiler. *Marmara Pharmamaceutical Journal*,19, 1-11.
- NAGHIBI, F., MOSADDEGH, M., MOTAMED, S. M. ve GHORBANI, A. (2005). Labiatae Family in Folk Medicine in Iran: from ethnobotany to Pharmacology. *Indian Journal of Pharmaceutical Education and Research*, 2, 63-79.
- NEVES, J. M., MATOS, C., MOUNTINHO, C., QUEIROZ, G. ve GOMES, L. R.. (2009). Ethnopharmacological Notes About Ancient uses of Medicinal Plants in Tras-os-Montes (Northern of Portugal). *Journal of Ethnopharmacology*, 124, 270-283.
- SARI, A. O., OĞUZ, B., BİLGİÇ, A., TORT, N., GÜVENSEN, A. ve ŞENOL, S. G. (2010). Ege ve Güney Marmara Bölgelerinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler. *Anadolu Ege Tarımsal Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 1-21.
- SARIŞEN, Ö. & ÇALIŞKAN, D. (2005). Fitoterapi: Bitkilerle Tedaviye Dikkat! *STED*,14(8),182-187
- TESFAHUNEYGN, G. & GEBREEGZIABHER, G. (2019). Medicinal Plants Used in Traditional Medicine by Ethiopians: A Review Article. *Journal of Genetics and Genetic Engineering*, 2(4), 18-21.
- TOPUZ, E. (2007). *Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp; Onkoloji Tedavisindeki Güncel Durum*. Ankara: İstanbul Tıp Kitabevi.
- TOPUZ, E. (2010). *Kanser Salgını Önlemek İçin 101 Çözüm Önerisi Kitabı*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- TUZLACI, E., ALPARSLAN İŞBİLEN, F. A. ve BULUT, G. (2010). Turkish Folk Medicinal Plants, VIII: Lalapaşa (Edirne). *Marmara Pharmamaceutical Journal*, 14, 14-52.
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU [TUİK], (2017). Bitkisel Üretim İstatistikleri, www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001, Erişim Tarihi: 08.02.2019.
- YEŞİLYURT, E. B., ŞİMŞEK, I., TUNCEL, T., AKAYDIN, G. ve YEŞİLADA, E. (2017). Marmara Bölgesi’nin Bazı yerleşim Merkezlerinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler. *Marmara Pharmamaceutical Journal*, 21, 132-148.